

Sayın Meclis Başkanım, Değerli Divan, Şeref üyemiz değerli büyüğüm Bora Aynagöz, Meclisimizin ve Komitelerimizin Kıymetli Üyeleri, Basınımızın güzide Temsilcileri;

Hepinizi şahsım ve Yönetim Kurulumuz adına saygıyla selamlıyorum.

Eylül ayı yoğun bir ekonomi gündemiyle geçiyor. Özellikle Orta Vadeli Programın açıklanması, ülkemizin ekonomik geleceğine ilişkin sinyaller sunması açısından oldukça önemli. Bugün konuşmamı OVP çerçevesinde makroekonomik göstergeler eşliğinde sizlere sunacağım.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Üyeleri,

Bildiğiniz üzere 6 Eylül tarihinde, ekonominin önümüzdeki üç yıllık yol haritası niteliğindeki Orta Vadeli Program kamuoyuna tanıtıldı. Burada önce şunu ifade etmek isterim: OVP, ortak akıl ve istişarenin bir ürünü olarak hazırlandı. Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz başkanlığında, benimde katıldığım, Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) toplantısı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği koordinasyonunda gerçekleştirilen Türkiye Ekonomi Şurasında bizlerin de görüşleri alındı.

Programın rasyonel ve gerçekçi olduğu hakkında yaygın bir kanaat oluştu. Böylece ekonomide öngörülebilirliğin biraz daha arttığı, güvenin yeniden tesis edilmeye başladığı bir döneme girdik.

Bu süreçte Cumhurbaşkanımızın Orta Vadeli Programa verdiği güçlü destek de motivasyonumuzu arttırdı.

Ekonomimizin mevcut durumuna temel makro göstergelerle baktığımızda, 2023 yılının ikinci çeyreğinde %3,8 oranında büyüdüğümüzü görüyoruz. İçeride depremin yıkıcı etkileri ve seçim konjonktürü ile dış pazarlardaki sıkılaşma eğilimlerine rağmen pozitif bir büyüme performansı ortaya koymamız oldukça önemliydi.

Diğer taraftan, büyümenin bileşenlerine baktığımızda, sanayinin bir önceki yıla göre %2,6 küçüldüğünü görüyoruz (Grafik 1). Enflasyon yüksek seviyede devam ediyor. Tüketici fiyatları %59, hizmet üreticilerinde %80, yurtiçi üretici fiyatları ise %50 olarak gerçekleşti. Yüksek enflasyon, maliyet kaynaklı gelişmeler ve fiyat oluşturmadaki zorluk

Üretim yapma gücünü ciddi anlamda azaltıyor. Bu faktörlerin yılın ikinci yarısında da sanayi üretimini olumsuz yönde etkileyebileceğini düşünüyorum.

Yine ikinci çeyrek verilerinde ekonomik faaliyete göre yüzde 6'nın üzerinde büyüyen hizmetler ve inşaat sektörünün kaynaklık ettiğini görüyoruz (Grafik 1).

Tüketim harcamalarının ve ithalatın oldukça yüksek seviyelerde gerçekleşti. İhracat ise %9 gerileme kaydetti (Grafik 2).

Büyüme verilerine gelir yöntemiyle baktığımızda, işgücü ödemelerinin ve sabit sermaye tüketiminin gayri safi yurt içi hasıladaki payları azalıyor (Grafik 3). Gayri safi sabit sermaye oluşumuna daha düşük olan katkının makine ve teçhizattan geldiğini, inşaatın ise nde olduğunu görüyoruz. Bu duruma dikkat etmek gerekiyor. Bu lkemizde verimlilik artışını engelliyor. Verimliliğin düşük kalması, potansiyel büyüme hızını aşağıya çekiyor. Ayrıca, ihracata dayalı büyüme modeli izleyen ülkemizde ihracatın refah artışına kaynaklık edememesi sonucuna yol açıyor.

Bir veriyi sizlerle paylaşmak istiyorum;

Dünya ekonomisinin toplam büyüklüğü 2022 itibariyle 100,2 trilyon dolar, Türkiye'nin dünya ekonomisinden aldığı pay 1980 yılında yüzde 0,9 iken, 2022 yılında da payımız aynı. Gelişen Ekonomilerde bu pay 1980'de yüzde 24,5 iken 2022'de yüzde 42,5'e yükseliyor. 40 yıldan fazla sürede dünyadaki payımız durağan kalmış. Cumhuriyetimizin yüzüncü yılında dünya ekonomisinden aldığımız pay yüzde maalesef yine yüzde 1 altında. (Grafik)

Temmuz ayında dış ticaret açığı 10,5, cari açık ise 5,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti (Grafik 4). Ülkemizde altın ve enerji kalemleri dış ticaret açığının önemli bileşenleridir. Fakat tek sebebi değildir. Ara ve sermaye mallarında ithalat gereksinimimiz yüksek. Nitekim altını ve enerjiyi hariç tuttuğumuzda mal ticareti açığımız 4,3 milyar dolar gibi oldukça yüksek bir seviyede. Bu durum üretebilmek ve ihracat yapabilmek için yüksek düzeylerde ithalat yapmak zorunda olduğumuz sürece devam edecek. Büyüme oranımız bu yılın ilk iki çeyreğinde ortalama yüzde 3,85 düzeyinde iken cari açığımızın ilk iki çeyrekte %14,5 artması önemli bir soruna işaret ediyor.

Dış tasarrufların en verimli biçimi olan doğrudan yabancı sermaye yatırım girişleri de ne yazık ki halen oldukça düşük düzeylerde. Hatta Haziran ayında net fiziki sermaye yatırımları 108 milyon dolar seviyesinde açık verdi. Yani ülkemizden fiziki yabancı sermaye yatırımı anlamında çıkış oldu. Bu açık yabancılara 223 milyon dolar net gayrimenkul satışları ile telafi edildi.

Bu noktada, konuşmama başlarken kurduğum cümleye dönmek istiyorum: Pozitif büyüme performansı ortaya koymamız oldukça önemli. Fakat "Nasıl büyüyoruz?" sorusu daha önemli. Yurtiçi hasılda sanayi üretiminin ve ihracatın küçülme kaydettiği, tüketimin ve ithalatın arttığı, cari açığa yani borçlanmaya dayalı bir büyüme yaşadık.

Enflasyon ve cari açık sorunlarını kalıcı olarak çözebilmek için, tüketimden daha yüksek bir üretim seviyesini sağlamamız gerekiyor. Orta vadeli programda enflasyonla mücadelenin önemli bir ayağının, tüketim talebini aşağıya çekmek olduğunu görüyoruz. Fakat orta ve uzun vadede arz-talep dengesini sağlamanın gerçekçi yolu üretimi arttırmaktan geçiyor.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Üyeleri,

Büyüme yi yeniden hızlandırmak, istikrarlı bir gelişim trendine girmek için, nitelikli sanayi üretimi ve bunlarla bütünleşik nitelikli hizmet yatırımlarının desteklenmesi gerekir. O halde kaynakların kararlılıkla bu alanlara tahsis edilmesi çok önemli.

Rekabet gücümüzü artırarak, yatırım, üretim, istihdam ve ihracat odaklı, büyüme yi destekleyecek bir politika çerçevesinin OVP'de görmek biz sanayicileri oldukça mutlu etmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Mehmet Şimşek'in fiyat istikrarı, mali disiplin ve yapısal reformlar konusundaki vurgularını çok olumlu değerlendiriyoruz.

Reel sektörün beklentileri arasında yatırım ortamının iyileştirilmesi, enflasyon-kur makasının daraltılması, enflasyon-faiz dengesinin sağlanması ve finansmana erişimin kolaylaştırılması yer alıyor.

İhracatçılar için bankalar ile protokol imzalanması ve KOBİ'ler için limitin yükseltilmesi gibi atılan adımlara rağmen finansman erişim hala en önemli sorun. Kredi hacminin

genişletilmesi, Eximbank ve KGF kanallarının sektörel bazda etkin bir şekilde kullanılması reel sektörün beklentileri arasında yer alıyor.

Üretimimizin teknolojik kapasitesine yönelik atılacak adımlar, yeşil ve dijital dönüşüm ile girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi hedeflerini sanayiciler olarak önemli buluyoruz. Lojistik altyapısının güçlendirilmesi, sanayi alanlarının genişletilmesi, ticari anlaşmalarda derinleşme konuları yine son derece önemli. Avrupa Birliği ile olan Gümrük Birliği anlaşmamızın güncellenmesi aciliyet taşıyor.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Üyeleri,

Bahsettiğim hususların yanında, işgücünün nitelik ve nicelik bakımından yetersizliği de üretimi olumsuz etkileyen faktörlerden biri. Ülkemizde işsizlik yaşanırken, sanayicinin yaşadığı işsizlik sorunu gündemin ilk sıralarına yükselmiştir. Sanayinin neredeyse bütün sektörlerinde işgücü açığı günden güne artıyor. Bu sorunun bir an önce ele alınmasını bekliyoruz. Aksi takdirde üretimi arzu ettiğimiz düzeylerde arttırmamız ve geliştirmemiz mümkün olmayacak, özellikle ihracatımız bu açıktan olumsuz etkilenecektir.

Bu sorunun nedenleri arasında, daha önceki konuşmalarımda da değindiğim gibi üniversitelerin kalite bakımından değil fakat sayı olarak hızla artması, özellikle piyasada karşılığı çok az olan bölümlerin açılması ve meslek eğitime yönlendirmenin yetersizliği var. Bir ölçüde de geleneksel yapımız bizi tembelliğe itiyor.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı verilerine göre 2020 yılında sosyal yardım alan kişi sayısı yaklaşık 7 milyon (Tablo 1).

OVP'de değinildiği gibi, sosyal yardım sisteminin gözden geçirilerek, işgücü katılımına mani olmayacak, aile odaklı ve fert başına asgari bir geliri garanti edecek şekilde yeniden kurgulanması, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik fonlu kaynaklarının etkin kullanımının sağlanması önemlidir.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına, Türkiye Yüzyılı vizyonuyla giriyoruz. Çağdaş, bilimsel gelişmelerin ışığında ilerleyerek, her alanda teknolojiden istifade ettiğimiz, üreten, her ferdinin özgür, mutlu ve müreffeh olduğu bir ülke olmak için hep beraber gayret etmemiz gerekiyor.

Bu düşüncelerle sözlerime son verirken, hepinizi saygıyla selamlıyorum.